

Pałac i wiatrak w Zdrzewnie

Pierwsza wzmianka o Zdrzewnie (gmina Wiko) i jego właścicieli pochodzi z 1398 r. Z informacji zawartych na woskowych tabliczkach odnalezionych w Kopenhadze wynika, że Wejher z Gęsi i jego żona Anna prawo do własności połowy majątku nabyli drogą kupna za 70 marek. Podział Zdrzewna na dwie części, które nazywało się kolejno Duczno, Zdrzewno, Esdrewen, Isdrewen, z których jedna należała do Wejherów, druga do Godentowskich herbu Płak — pochodzenia polskiego, utrzymywał się aż do XIX w., kiedy to całość majątku przejęła rodzina Zindarsów.

W 1867 r. Karol Ferdynand Zindars wybudował pałac z zapleczem gospodarczym, a podczas rozbudowy dokonywanej w 1922 r. nadano mu obecny kształt. W trakcie rozbudowy

pierwotny pałac wydłużono w kierunku południowym, po stronie zachodniej dobudowano ryzalit z półkolistą werandą, dobudowano również skrzydło. Pałac założony jest na rzucie prostokąta o wymiarach 37 m x 12,5 m. Na osi obiektu od wschodu i zachodu znajdują się ryzaliti. Po stronie południowej w kierunku zachodnim zlokalizowano skrzydło. Część główna i skrzydło są niemal w całości podpiwniczone, piętrowe, przykryte czterospadowym dachem krytym dachówką. Otynkowane mury budowli spoczywają na cokole z kamieni polnych.

Starsza (północna) część parteru to regularny dwutrakt z podziałem na cztery kwadratowe sale i podwójnej wielkości piątą. Część nowszą stanowi trójtakt z dwoma rzędami pomieszczeń i korytarzem pośrodku. Środkową część zajmują dwa halle i sala reprezentacyjna zakończona werandą. Na piętrze środkiem budynku przebiega korytarz, a po obydwu jego stronach znajdują się pokoje. Nad piwnicami są stropy w postaci kolebkowych sklepień opartych na ścianach i na łękach eliptycznych.

Za pałacem, po zachodniej stronie rozciąga się zniszczony park. Obiekt posiada instalację c.o., wodociągową, kanalizacyjną i elektryczną. Powierzchnia użytkowa wynosi 675,74 m kw., a kubatura 9059 m sześć.

W skład dawnego folwarku wchodził również zbudowany w drugiej połowie XIX w., jednak na wcześniejszych fundamentach, wiatrak typu holenderskiego, tzw. „wiatrak holender”, który zalicza się do zespołu wiatraków żuławskich. Gruntowną przebudowę i modernizację wiatraka przeprowadzono w 1930 r., kiedy wymieniono całą, ruchomą nałożysko „czapę”, zmieniono pokrycie dachowe z gontu na papę i na miejsce skrzydeł drewnianych wmontowano blaszane, oportfelowane, zmechanizowane. Po wojnie wiatrak zasilono energią elektryczną, a skrzydła unieruchomiono. Wiatrak założony jest na planie koła, którego średnica w przyziemiu wynosi 9,47 m z obszernym magazynem na rzucie prostokąta o wymiarach 8,67 m x 20,90 m. Bryła jego jest zwarta, cylindryczna, zwężająca się ku górze. Różnica średnicy ostatniej, piątej kondygnacji w stosunku do przyziemia wynosi 128 cm. Przykryty jest dachem kopulastym z czapą...

Bryła wiatraka nie zmieniono do dziś, jednak skrzydła utraciły nastawne łotki i choć czynny był aż do 1957 r. wewnątrz zostało zdezastrowane; znajdowała się w nim składnica PGR. Ostatnie prace zabezpieczające przeprowadzono w latach osiemdziesiątych.

E. WIĄZOWSKI
Fot. Jan Maziejuk

